

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1)การเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน 2)การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง:โมเดลชิปปา 3)การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษา 4)จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน 5)ผลของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยวิธีสอนแบบต่าง ๆ และ6)ผลของการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามแนวคิดหลักของโมเดลชิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียน

1.การเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น ควรได้มีการนำเอานวัตกรรมทางการศึกษามาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน หรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น Good (1973) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม ไว้ว่าการนำความคิดใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เข้ามาในการทำงาน

1.1 ความหมายของนวัตกรรมการเรียนการสอน

การนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนเป็นการให้ผู้เรียนได้แนวคิด วิธีการ และสิ่งใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แนวคิดและความรู้ใหม่ที่เกิดจากการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นบ่อเกิดแห่งนวัตกรรม (อำนาจ เดชชัยศรี, 2544) มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ ความหมายของคำว่า นวัตกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

กาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป) ได้ให้ความหมายนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ความคิดใหม่และการกระทำใหม่ ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

กาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป) ได้ให้ความหมายนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ความคิดใหม่และการกระทำใหม่ ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่การเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

ลัดดา ศุขปรีดี (ม.ป.ป) ได้ให้ความหมายนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ความคิดและวิธีการปฏิบัติใหม่ทางการเรียนการสอน ซึ่งความคิดและวิธีการดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากความคิดที่มีอยู่เดิมและเข้ากันได้กับสิ่งใหม่ ๆ หรือเก่าจากที่อื่นซึ่งเคยทำมาแล้ว แต่เมื่อเกิดสถานการณ์ใหม่อันเหมาะสม ก็สามารถที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ได้ให้ความหมายนวัตกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง การคิดค้นรูปแบบ เทคนิค วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนใหม่ขึ้นมา เพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำนวัตกรรมต่าง ๆ ไปใช้ควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง และพิจารณาดัดแปลงหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่แท้จริง

จากความหมายของนวัตกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า นวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ความคิด วิธีการ การคิดค้นรูปแบบ เทคนิควิธี ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ครอบคลุมถึงรูปแบบการสอนและวิธีสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นมานานแล้วก็ได้ แต่หากนำมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่เหมาะสม ก็ถือว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนด้วย ได้มีผู้รู้คิดค้นรูปแบบการเรียนการสอนและวิธีสอนไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

1.1.1 รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน เป็นแผนงานหรือรูปแบบที่ออกมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ต่างๆที่กำหนดไว้ รูปแบบการเรียนการสอน มีหลายรูปแบบดังนี้ (ทิศนา เขมมณี , 2543)

- 1.รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์
- 2.รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย่
- 3.รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้า
- 4.รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ
- 5.รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูม

- 6.รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำน
- 7.รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
- 8.รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน (Simpson)
9. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow)
- 10.รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Davies)

1.1.2วิธีสอน

วิธีสอน เป็นขั้นตอนในการดำเนินการสอนให้สำเร็จด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ(ทิตินา แชมมณี,2544)
วิธีสอนมีหลายวิธีได้แก่

- 1.วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture Method)
- 2.วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration Method)
- 3.วิธีสอนโดยใช้การทดลอง (Experimental Method)
- 4.วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field Trip Method)
- 5.วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion Method)
- 6.วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร (Acting/ Dramatization Method)
- 7.วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing Method)
- 8.วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case Method)
- 9.วิธีสอนโดยใช้เกม (Game Method)
- 10.วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation Method)
- 11.วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียน (Learning Center)
- 12.วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction)
- 13.วิธีสอนแบบนิรนัย (Deduction)
- 14.วิธีสอนแบบอุปนัย (Induction)

จากรูปแบบการเรียนการสอนและวิธีสอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีหลายรูปแบบและวิธีสอน ซึ่งในแต่ละรูปแบบและวิธีสอนมีจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้น ๆ การเรียนการสอนควรได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสภาพการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนและวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้แทนการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ก็ถือได้ว่าเป็นการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน

ดังนั้น สรุปได้ว่า การเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมในชั้นเรียน เป็นการนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ปรับปรุง ส่งเสริม หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งนวัตกรรมนั้นอาจจะเป็นแนวความคิด รูปแบบ วิธีสอน หรือเทคนิควิธี ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน ที่ได้จากการคิดค้นขึ้นใหม่ หรือที่เคยใช้มาในอดีต หากนำมาใช้ใหม่ เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ ให้เหมาะสมกับกาลสมัยและสถานการณ์ในขณะนั้น ก็ถือว่าเป็นการนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน และตัวอย่างหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนที่ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมหนึ่งของยุคปฏิรูปการศึกษาในขณะนี้ นั่นคือ การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและผู้เรียนมีบทบาทสำคัญโดยใช้โมเดลชิปปา

2.การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา

ในปัจจุบันแนวความคิดในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ผู้เป็นต้นคิดในเรื่องของการเรียนรู้โดยการกระทำ หรือ Learning by Doing (Dewey , 1963) แนวคิดนี้เป็นที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว นับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน ดังนั้น ผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิสนา แชมมณี (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า “ก่อนอื่นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า ศูนย์กลาง นั้นคืออะไร หรือเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั้นไม่ได้หมายถึงการจัดให้ผู้เรียนไปนั่งเรียนรวมกันอยู่กลางห้อง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง “ น่าจะหมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ คือ บทบาทในการเรียนรู้ เราจะดูตรงไหนว่าผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งคำตอบน่าจะชัดเจนว่า ดูตรงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา ”

กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทิสนา แชมมณี (2542) ได้เสนอไว้ดังนี้

- 1.กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย
- 2.กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านสังคม
4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านอารมณ์

จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว รวมทั้งการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ที่ได้เพิ่มขึ้นมานั้นนำมาใช้เป็นแนวในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบซิปปา (CIPPA)

2.1 แนวคิดของโมเดลซิปปา (CIPPA MODEL)

โมเดลซิปปา เป็นแนวคิด/หลักการที่ทีศนา แชมมณี (2542) นำเสนอเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่อยู่บนฐานของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning) แนวคิดดังกล่าว ประกอบด้วย

1. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

2.1.1 แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)

แนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง คือ แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ ซึ่งเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคลและการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เฮนเดอร์สัน (Henderson , 1996 อ้างถึงใน ทีศนา แชมมณี , 2542) ได้อธิบายว่า การสรรค์สร้างความรู้จะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ จุดมุ่งหมายหรือความต้องการของผู้เรียน ความรู้เดิมหรือสิ่งที่มีอยู่เดิมของผู้เรียน และสาระหรือสิ่งใหม่ที่จะเรียนรู้ ดังนั้น จึงสามารถอธิบายในอีกนัยหนึ่งได้ว่า โครงสร้างทางสติปัญญาของผู้เรียน ประกอบไปด้วย โครงสร้างความรู้ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยน และขยายออกไปได้ โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่
2. ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป
3. กระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมอง ที่ใช้ในการทำความเข้าใจ ความรู้ที่รับมา และใช้ในการเชื่อมโยง ปรับปรุงความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

ทิสนา เข้มมณี (2542) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามา และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตน ในการคิดกลั่นกรองข้อมูล ทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม และสร้างความหมายข้อมูลความรู้ด้วยตัวเอง กระบวนการสร้างสรรค์ความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลถึงความเข้าใจและการคงความรู้นั้น ดังนั้น การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้จึงเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้เสริมในการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ชัดเจนขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผู้รู้ได้กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

Piaget , Balacheff , Cobb , Wood , Yackel ,Confrey และ Underhill (อ้างถึงใน ไพจิตร สะดวกการ, 2538) เชื่อว่า ความรู้ คือโครงสร้างทางปัญญาที่บุคคลสร้างขึ้นเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ปัญหาที่เผชิญอยู่ โดยมีการตรวจสอบว่าสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา หรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ที่อยู่ในกรอบโครงสร้างเดียวกันได้

Driver , Bell , Kamii , และ Noddings (อ้างถึงใน ไพจิตร สะดวกการ, 2538) เชื่อว่า นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์เดิม โครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่ และแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น

Law (1995 อ้างถึงใน สุนทร สุนันท์ชัย ,2542) กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า สภาวะความเป็นจริงถูกกำหนดโดยประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างสภาวะความเป็นจริงขึ้นเองเป็นส่วนบุคคล

สุนทร สุนันท์ชัย (2542) ให้ความเห็นว่า ความรู้ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของเธอ ขึ้นอยู่กับการแปลความหมายของเธอ เราไม่สามารถจะถ่ายทอดความรู้จากการสอนโดยตรง แต่เด็กจะต้องค้นพบความรู้ด้วยตัวของเธอ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถสร้าง(construct) ความรู้ใหม่ (สำหรับตัวของเธอ) ขึ้นได้

Fosnot (1996 อ้างถึงใน วรรณทิพา รอดแรงคำ ,2541) กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งชั่วคราว มีการพัฒนา ไม่เป็นปรนัยและถูกสร้างขึ้นภายในตัวคน โดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สามารถควบคุมได้ด้วยตนเองในการต่อสู้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างความรู้เดิมที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

Glaseisfeld (1991 อ้างถึงในวรรณทิพา รอดแรงคำ, 2541) กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าความรู้ไม่ได้เกิดจากการรับรู้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างขึ้นโดยบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ และหน้าที่ของการรับรู้คือการปรับตัวและประมวลประสบการณ์ทั้งหมด แต่ไม่ใช่เพื่อการค้นพบสิ่งที่เป็นจริง

เจดศักดิ์ ชุมนุช (2542) กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่ไม่เคยอยู่ข้างนอก รอการค้นพบ แต่เป็นสิ่งที่หนึ่งของการสร้างสรรค์เองของผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมของมนุษย์ ซึ่งครูมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความรู้

ไพจิตร สะดวกการ (2538 อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี และคณะ , 2540) กล่าวถึงแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ความรู้ คือการสร้างโครงสร้างทางปัญญา นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีที่ต่าง ๆ กัน ครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา

จากแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ดังกล่าวสรุปได้ว่า เป็นแนวคิดที่เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นด้วยตัวเอง โดยผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ และใช้กระบวนการทางสติปัญญา กลั่นกรอง ทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความคิดเดิมไปสร้างความรู้ใหม่ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายโดยตนเอง

2.1.2 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)

แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม

นักการศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญของกลุ่ม มาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับด้านพลังของกลุ่มได้มีการศึกษากันอย่างจริงจัง มาตั้งแต่ ค.ศ. 1920 โดย Lewin ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพลังของกลุ่ม และพฤติกรรมกลุ่มของมนุษย์ อันเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มสัมพันธ์ ทิศนา แชมมณี ได้ริเริ่มศึกษาและนำเอาวิชา " กระบวนการกลุ่ม " มาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทย (อ้างถึงในสุมนทาท พรหมบุญ และคณะ, 2540) และได้แพร่หลายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ไปอย่างกว้างขวาง

ทิศนา แชมมณีและคณะ (2522) ได้กล่าวถึงคำว่า " กลุ่มสัมพันธ์ " (Group Dynamics) และ " กระบวนการกลุ่ม " (Group Process) ว่า ในวงการการศึกษาของไทยใช้ชื่อต่าง ๆ กัน เช่น พลังกลุ่ม พลวัตของกลุ่ม กลศาสตร์ของกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มมีพื้นฐานแนวคิดว่า พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงของทั้งตัวบุคคลและกลุ่ม โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวกำหนด ซึ่งผู้รู้ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มไว้ ดังนี้

ทิศนา แชมมณี และคณะ (2528) ให้แนวคิดไว้ว่า ความพยายามในการทำงานของสมาชิกตามหน้าที่ของแต่ละคนที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สมาชิกจะต้องให้เหตุผล สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในกลุ่ม บุคคลจึงจะมีความเจริญงอกงาม สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

Lewin (อ้างถึงใน ชาติชาย ม่วงปฐม, 2538) ให้แนวคิดไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน แต่ละคนในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปการกระทำ ความรู้สึก และความคิด ในการรวมตัวกันแต่ละครั้งจะมีโครงสร้างและปฏิบัติต่อกันในลักษณะแตกต่างกันออกไป สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากัน พยายามช่วยกันทำงาน พร้อมทั้งมีการปรับบุคลิกภาพของแต่ละคนให้

สอดคล้องกัน ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปได้อย่างดี

Bales, Homans, และ Whyte (อ้างถึงใน ชาติชาย ม่วงปฐม, 2539) ให้แนวคิดไว้ว่า ในการกระทำกิจกรรมของกลุ่ม จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางด้านร่างกาย ทางวาจา และทางอารมณ์ การเกิดปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนี้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกขึ้นในตัวบุคคล

Moreno (อ้างถึงใน ชาติชาย ม่วงปฐม, 2539) ให้แนวคิดไว้ว่า การกระทำและจริยธรรมหรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งสามารถศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในกลุ่มได้โดยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกว่าตนจะสัมพันธ์กับใครบ้างแล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์

Freud (อ้างถึงใน ชาติชาย ม่วงปฐม, 2539) ให้แนวคิดไว้ว่า การที่บุคคลจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มได้จะต้องอาศัยกระบวนการจิตใจ ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานกลุ่มและในกลุ่มสมาชิกแต่ละคนจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรืออาจจะพยายามปกปิดตนเองโดยใช้กลไกการปรับตัว

จากแนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มดังกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากสมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันให้เหตุผล สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีพื้นฐานแนวคิดมาจากนักจิตวิทยาการศึกษาและนักการศึกษาพยายามพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน เพื่อสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเป็นเวลานานโดยเน้นที่การมีจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1974 อ้างถึงในทิศนา แชมมณี , 2543) โดยได้พัฒนารูปแบบที่น่าสนใจไว้หลายรูปแบบ เพื่อความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ แต่มีวัตถุประสงค์ในทิศทางเดียวกัน คือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษามากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกัน ซึ่งผู้รู้ได้กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

๔ Johnson และ Johnson (1974) ได้ให้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ว่า การเรียนรู้ต้องพึ่งพากัน หันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีทักษะทางสังคม มีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน และมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้

Lewin และ Norton (อ้างถึงในชาญชัย อาจิมสุมาจาร, 2537) ได้ให้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ว่า ประเภทของการพึ่งพาซึ่งกันและกันที่ได้จัดโครงสร้างของแต่ละบุคคลจะกำหนดวิธีการของการมีปฏิสัมพันธ์ของเรากับคนอื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไป

สุมนทนา พรหมบุญ และคณะ (2540) ได้ให้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ว่า ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับสุพล วงสินธ์ (2543) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน

จากแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ดังนั้น ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของทุกคน

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้

ความพร้อมในการเรียนรู้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความสนใจศึกษา เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เต็มที่จะประสบผลสำเร็จสูงสุดเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม (นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ , 2531) ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Thorndike (1965 อ้างถึงใน นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ , 2531) เชื่อว่ารากฐานและแนวโน้มของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมและความไม่พร้อม บุคคลที่มีความพร้อมอย่างดีจะทำงานด้วยความราบรื่น และประสบผลสำเร็จอย่างน่าพอใจ ส่วนบุคคลที่ไม่พร้อมย่อมเหมือนถูกบังคับให้ทำงาน การทำงานนั้นจึงไม่ประสบผลสำเร็จ

Good (1973 อ้างถึงใน นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ , 2531) เชื่อว่า ความพร้อมเกิดจากลักษณะทางวุฒิภาวะ ประสบการณ์และอารมณ์ของผู้เรียน ความพร้อมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถ ที่จะเรียนหรือทำกิจกรรม

พรณี ช.เจนจิต (2522) เชื่อว่า ความพร้อมเป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ การได้รับการฝึกฝน การเตรียมตัว และความสนใจ หรือการจูงใจ

สังต์ อุทรานันท์ (2528) เชื่อว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องมีวุฒิภาวะและมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนสิ่งใหม่ หากสิ่งหนึ่งสิ่งใดยังไม่พร้อมอาจทำให้การเรียนการสอนเป็นไปโดยไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ลัดดา ศุขปริดี (อ้างถึงใน อุทร นิยมชาติ , 2533) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ว่า เด็กจะเรียนได้ดีก็ต่อเมื่อเขาพร้อมที่จะเรียน และการเรียนสิ่งที่เขาพร้อม ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจด้วย ความพร้อมในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถจะจัดให้เกิดขึ้นได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ต้องมีวุฒิภาวะ ประสบการณ์และอารมณ์ของผู้พร้อมที่จะเรียน ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เต็มที่ จะทำให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ

ทิตนา แคมมณี (2542) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้กระบวนการ ไว้ว่า ในอดีตที่ผ่านมา การศึกษามักจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาการเรียนรู้มาก ดังจะเห็นได้จากการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน ที่จะเน้นในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้และวัดผลประเมินผล ด้านเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งต่อมามองการศึกษาได้พบว่า การเรียนรู้เพียงเนื้อหาความรู้ไม่เป็นการเพียงพอ แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย เมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยมีนักการศึกษาที่ได้มองเห็นว่า เนื้อหาความรู้ในโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เรียนคงไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้หมด เขาคงจะต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนเองสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งเขาสามารถที่จะแสวงหา และศึกษาได้ด้วยตนเอง หากเขามีทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process Skills) ที่จำเป็น แนวคิดในเรื่องการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับเนื้อหาความรู้ เป็นแนวคิดที่น่าส่งเสริมและฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะทางสติปัญญา หรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งมีจำนวนมาก เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการสืบค้นแหล่งความรู้ ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการประมวลความรู้ ทักษะการศึกษาด้วยตนเอง ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ จำแนก วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานกลุ่ม ฯลฯ

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทางสติปัญญา จึงควรให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อหา ความรู้ และทักษะกระบวนการทั้งหลาย ที่จะต้องใช้ในการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองและเน้นการฝึกฝน ทักษะกระบวนการทั้งหลายที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตามแนวคิดของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการสรุปได้ว่า การเรียนรู้กระบวนการเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการและวิธีการที่จะได้คำตอบมา

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้

ในระบบการศึกษา ซึ่งมีทั้งการเรียน การสอน และการฝึกปฏิบัติ หัวใจสำคัญ คือ ต้องการให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้นั้นจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ เลย หากผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ดังนั้น เป้าหมายหลักของการเรียนการสอนประการหนึ่ง คือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิด การถ่ายโอนการเรียนรู้ จากการเรียนรู้ครั้งที่ 1 สู่อารมณ์ครั้งที่ 2 เพื่อนำไปใช้จริง การถ่ายโอนการเรียนรู้ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ ซึ่งผู้รู้หลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ทิตนา แคมมณี (2543) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ไว้ว่า การที่ผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย หากผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้มาก ๆ ความมั่นใจและความชำนาญในการที่จะนำความรู้ที่นำไปใช้เป็นประจำในชีวิตจริงจะเกิดขึ้น

ธอร์นไดค์ (Thorndike อ้างถึงใน อนุชา เงินแพทย์ , 2534) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่ง จะถ่ายโยงในทางบวกไปยังการเรียนรู้อีกสถานการณ์หนึ่ง ก็ต่อเมื่อการเรียนรู้ทั้ง 2 สถานการณ์นี้มีองค์ประกอบที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าองค์ประกอบในสถานการณ์การเรียนรู้ของทั้ง 2 สถานการณ์นั้นต่างกัน หรือขัดแย้งซึ่งกันและกัน และทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้เรียนแล้ว ก็จะเป็นการถ่ายโยงการเรียนรู้ในทางลบ

นักจิตวิทยาากลุ่มเกสตัลท์ (Gestaltists อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี , 2534) โดยแนวคิดของกลุ่มนี้ เน้นความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของปัญหาในสถานการณ์นั้น และสามารถนำความเข้าใจดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์หรือปัญหาอื่น จึงแสดงว่าเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้

จัตต์ (Judd อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี , 2534) เชื่อว่า ความสามารถในการสรุปกฎเกณฑ์ เป็นหัวใจสำคัญทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะเป็นการนำเอาความรู้ที่สรุปเป็นกฎเกณฑ์ไปใช้ในการเรียนรู้ หรือการแก้ปัญหาอื่น ๆ ต่อไป

ออสกู๊ด (Osgood อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี, 2534) เชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งเร้ากับการตอบสนอง มีผลต่อการถ่ายโอนการเรียนรู้ และเชื่อว่าการถ่ายโอนการเรียนรู้จะมาก หรือน้อย ย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่าง ความคล้ายคลึงของการตอบสนอง และสิ่งเร้าในการเรียนรู้สองอย่าง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้สรุปได้ว่า การที่ผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน ต้องมีความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของปัญหาในสถานการณ์นั้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นประจำในชีวิต การถ่ายโอนการเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้น

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้องข้างต้นสรุป แนวคิดของโมเดลชิปปา ได้ว่า ความรู้เป็น สิ่งที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างขึ้นด้วยตัวเอง อาศัยความพร้อมของผู้เรียน โดยผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ จากการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การฝึกฝนทักษะกระบวนการควบคุมไปกับเนื้อหาความรู้ การใช้กระบวนการทางสติปัญญาทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความคิดไปสร้าง ความรู้ใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2.2รูปแบบการเรียนการสอนตามหลัก CIPPA

จากแนวคิดพื้นฐาน 5 แนวคิดหลัก ทิศนา แชมมณี (2544) ได้นำมาเป็นหลักในการวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกันได้ ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้สอนสำรวจความรู้เดิม / ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ใหม่ ขั้นนี้เพื่อให้ผู้เรียนระลึกความรู้เดิม / ตรวจสอบความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล ขั้นนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนศึกษาข้อมูล สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ขั้นนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ขั้นนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจ ได้มุมมองที่แตกต่างไปจากตน ช่วยให้ความคิดกว้างขึ้น ลึกซึ้งขึ้น

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนจัดระเบียบความรู้และวิเคราะห์การเรียนรู้ ขั้นนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นองค์รวม / ภาพรวมของสิ่งที่เรียนรู้

ขั้นที่ 6 ผู้เรียนแสดงความรู้ / ผลงาน ขั้นนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถของตน อันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้และพัฒนาความสามารถหลายด้าน (พหุปัญญา) ของตน และทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในสิ่งที่เรียนรู้และภูมิใจในการเรียนรู้ของตน

ขั้นที่ 7 ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ขั้นนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เห็นเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยให้ความรู้มีความหมายมากขึ้น

ขั้นตอนทั้ง 7 ขั้น ดังกล่าว เป็นขั้นตอนที่จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ 5 ประการ คือ CIPPA ซึ่งหมายถึง

Construction of Knowledge (C) หมายถึง หลักการการสร้างความรู้ ตามทฤษฎี Constructivism เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นประสบการณ์เฉพาะตน ในการสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

Interaction (I) หมายถึง หลักการปฏิสัมพันธ์ ตามทฤษฎี Constructivism และ Cooperative Learning เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม ที่บุคคลจะต้องอาศัยและพึ่งพากันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกัน

Process Learning (P) หมายถึง หลักการเรียนรู้กระบวนการ เชื่อว่า ทักษะกระบวนการเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสาระของการเรียน การสอนควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน กระบวนการแสวงหาความรู้ ฯลฯ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ตลอดชีวิต

Physical Participation (P) หมายถึง หลักการมีส่วนร่วมทางกาย เชื่อว่าการเรียนรู้ต้องอาศัยการรับรู้ การเคลื่อนไหวทางกายจะช่วยให้ประสาทการรับรู้ active และรับรู้ได้ดี ดังนั้น ในการสอนจึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้

Application (A) หมายถึง หลักการประยุกต์ใช้ความรู้ เชื่อว่าการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงหรือการปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น และการนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 1-7 ของกระบวนการดังกล่าว เป็นขั้นตอนที่จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลัก CIPPA โดยขั้นตอนที่ 1-6 เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันของกระบวนการสร้างความรู้ (Construction) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันเพื่อการเรียนรู้ (Interaction) และ

ขั้นตอนที่ 5 เน้นเป็นพิเศษในเรื่องของการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) ในขณะที่ขั้นตอนที่ 7 ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) โดยตรง สำหรับหลักการมีส่วนร่วมทางกายนั้น (Physical Participation) สะท้อนให้เห็นในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะหลากหลาย ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวและมีลักษณะ“active”อยู่เสมอ (ทศนา เขมมณี , 2544)

จากรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักCIPPA สรุปได้ว่า เป็นรูปแบบประกอบด้วย หลักการสำคัญ 5 ประการ คือ Construction of Knowledge , Interaction , Process Learning , Physical Participation , และ Application และขั้นตอนการสอน 7 ขั้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีหลักการ มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน

2.3 การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาแนวการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักCIPPA ผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ หลักCIPPA และรูปแบบการเรียนการสอนชิปาดังกล่าว มาประยุกต์ใช้เป็นการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นผู้สอนสำรวจความรู้เดิม/ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็น การให้ผู้เรียนระลึกความรู้เดิม โดยผู้สอนอาจใช้การซักถาม การให้ผู้เรียนระดมความคิด จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ว่าตนรู้อะไร ไม่รู้อะไร ซึ่งจะเป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นผู้สอนกระตุ้นและร่วมกันกับผู้เรียนกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์ ขั้นนี้เป็น การที่ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดกำหนดปัญหาจากแนวทางอภิปรายของนักเรียน จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในขั้นนี้อยู่ที่การใช้การสังเกตของผู้เรียนและผู้สอนร่วมกัน เพื่อค้นให้พบ ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน ดังนั้น ผู้สอนควรดำเนินการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เพื่อให้เกิด ความพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้เกิดคำถามในขณะที่เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนด เป็นปัญหาและดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคำตอบของปัญหาในรูปแบบของการกำหนด สมมติฐานได้ด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ทางประวัติศาสตร์โดยการรวบรวมหลักฐาน ขั้นนี้เป็น การแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ ผู้เรียนให้รู้จักวิธีการค้นคว้า และรวบรวมเอกสารหลักฐานข้อมูล ต่างๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมหรือแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหา เช่น จากห้องสมุด วารสาร อินเทอร์เน็ต รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การไปทัศนศึกษา ฯลฯ

ขั้นที่ 4 ขั้นผู้เรียนสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์โดยใช้ทักษะกระบวนการคิด ขั้นนี้เป็น เป็นวิธีการสร้างความรู้ โดยฝึกให้ผู้เรียนใช้กระบวนการต่าง ๆ

- ทักษะการวิเคราะห์ คือ การรวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำมาแยกแยะ จัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างมีเหตุผลโดยจำแนกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นแยกออกจากกันและเลือก ข้อมูลที่จะนำมาใช้

- ทักษะประเมินข้อมูล คือการระบุและเลือกข้อมูลที่จะใช้ในแง่ความถูกต้อง ความ เพียงพอ และความน่าเชื่อถือ

- ทักษะการตีความ คือ การอธิบายความหมายของข้อมูลหรืออธิบายความ สัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา

- ทักษะการสังเคราะห์ คือ การนำความคิดต่าง ๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว มา สรุปลงสมมติฐานและสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เป็นหลักการหรือความคิดรวบยอดของการเรียนรู้

- ทักษะการสรุปลงความเห็น ความสามารถที่จะพิจารณาตัดสินใจ ลงความเห็น เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือประเด็นในการคิด อย่างมีวิจารณ์ญาณ และเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นผู้เรียนนำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียน นำเสนอข้อมูลความรู้ที่สรุปรวบรวมไว้มาแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยผู้อื่นเป็น เครื่องมือในการตรวจสอบ และขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น

ขั้นที่ 6 ขั้นผู้เรียนสรุปแสดงผลงานและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นของ การประมวลความรู้ที่ได้รับทั้งหมดมาจัดระเบียบความรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงผลงานการ สร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนจาก กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสวงหาความรู้ การทำงานกลุ่ม ฯลฯ ผู้เรียนทำอย่างไร รู้ได้อย่างไร ทำด้วยวิธีอะไร ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร ฯลฯ จากกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่ง จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ และ เพิ่มความชำนาญ ความมั่นใจในเรื่องนั้น ๆ โดยอาจให้ผู้เรียนฝึกบันทึก โดยเลือกบันทึกเหตุการณ์ ที่สำคัญ ๆ

สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้วิจัยนำวิธีการทางประวัติศาสตร์หลักCIPPA และรูปแบบการเรียนการสอนชิปปามาประยุกต์เป็นการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ ขั้นผู้สอนสำรวจความรู้เดิม/ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ใหม่ ขั้นผู้สอนกระตุ้นและร่วมกับผู้เรียนกำหนดปัญหาทางประวัติศาสตร์ ขั้นผู้เรียนแสวงหาความรู้ทางประวัติศาสตร์โดยการรวบรวมหลักฐาน ขั้นผู้เรียนสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์โดยใช้ทักษะกระบวนการคิด ขั้นผู้เรียนนำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ขั้นผู้เรียนสรุปแสดงผลงานและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ และขั้นผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้

3. การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับประถมศึกษา

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน ผลจากการวิเคราะห์ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ไทย พบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ไทยกระจายอยู่ในหน่วยย่อยต่าง ๆ ไม่ได้อยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่เฉพาะทำให้ผู้สอนอาจจะละเลยหรือขาดการเน้นย้ำให้ความสำคัญในการสอนประวัติศาสตร์ไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ โดยกำหนดให้มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2543 เป็นต้นไป โดยบรรจุเนื้อหาไว้ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกำหนดให้หน่วยย่อยในหน่วยที่ 4 ชาติไทย โดยใช้ชื่อหน่วยย่อยว่า ประวัติศาสตร์ไทย ทั้งนี้เนื้อหาให้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ในภาพกว้างที่ผู้สอนจะสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลาย และในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับประถมศึกษา ควรเน้นให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจถึงสาระสำคัญของ ความหมายของคำว่า “ ประวัติศาสตร์ ” ความสำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นประเทศ การดำเนินชีวิตที่มีสติรอบคอบ การมีทักษะในการทำงานเพื่อหลีกเลี่ยง หรือ แก้ไข ปัญหาความผิดพลาดมิให้เกิดขึ้นอีก ความมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันในอนาคตอย่างสงบและสันติสุข โดยการจัดกิจกรรมเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม

3.1 ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์

จากแนวทางการเรียนรู้อาษาประวัติศาสตร์ไทย ได้ระบุควรเน้นให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจถึงสาระสำคัญของความหมายของคำว่า ประวัติศาสตร์ นั้น ได้มีผู้กล่าวถึงความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

Aristotle (อ้างถึงใน เฉลิม มลิลลา, 2533) ให้ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ไว้ว่าเป็นการบอกกล่าวอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเรื่องราวปรากฏการณ์ธรรมชาติ

Collingwood (1961 อ้างถึงใน เฉลิม มลิลลา, 2533) ได้ให้ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์ คือ การค้นคว้าหาความรู้บางอย่างหนึ่ง ซึ่งมีที่มาจากคำว่า การ สืบสวนหรือค้นคว้า (inquire) ดังนั้น ถ้าเรายอมรับว่าประวัติศาสตร์ คือ การค้นคว้าหาความรู้ เราก็ต้องยอมรับว่าประวัติศาสตร์ก็คือวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากวิชาวิทยาศาสตร์ก็คือกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ โดยการตั้งปัญหาขึ้นก่อนแล้วจึงค้นหาคำตอบ ประวัติศาสตร์ก็เช่นกัน

สืบแสง พรหมบุญ (มปป.) ได้ให้ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ทั้งหมดในอดีตของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง
2. การสร้างประสบการณ์ในอดีตที่เห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่โดยอาศัยหลักฐานต่าง ๆ ประกอบกับความคิด และการตีความของนักประวัติศาสตร์

เฉลิม มลิลลา (2533) ได้ให้ความหมายไว้ 2 ประการ คือ

1. ในความหมายที่เป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายความว่า ประมวลวิทยาการความรู้ ประสบการณ์ และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ ซึ่งได้กำเนิดวิวัฒนาการและแปรเปลี่ยนปรับปรุงมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามความเป็นจริง

2. ในความหมายที่เป็นวิชาความรู้แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายถึง บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องประวัติความเป็นมาของโลกและวิวัฒนาการความสามารถของพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และปรัชญา

สุภาพรรณ พวงจันเพชร (2536) ได้ให้ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ คือ เรื่องของกาลเวลาที่ว่าในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้เกิดเหตุการณ์อะไรบางอย่างกับชาติพันธุ์มนุษย์ และเหตุการณ์เหล่านั้นได้ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของแต่ละยุคแต่ละสมัย

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2542) ได้ให้คำนิยามประวัติศาสตร์ คือ ความพยายามของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งและในยุคใดยุคหนึ่งในการศึกษา เพื่อที่จะเข้าใจและอธิบายว่า เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์สำคัญทั้งหลายในอดีต ได้เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างไร ทั้งนี้บนพื้นฐานของหลักฐานร่วมสมัยประเภทต่าง ๆ เท่าที่ยังหลงเหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน

จากความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ สรุปได้ว่าประวัติศาสตร์คือ กระบวนการสืบเสาะเข้าไปให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวทั้งหลายของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต ซึ่งค้นคว้าและแสวงหาด้วยความอยากรู้อยากเห็น โดยอาศัยหลักฐานที่เหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน

3.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ จะเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายนั้น ควรที่ผู้สอนจะได้ศึกษาจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีผู้รู้ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้ระบุถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ในระดับประถมศึกษา ควรเน้นให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจถึงสาระสำคัญของ ความหมายของคำว่า " ประวัติศาสตร์ " ความสำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นประเทศ การดำเนินชีวิตที่มีสติรอบคอบ การมีทักษะในการทำงานเพื่อหลีกเลี่ยง หรือ แก้ไข ปัญหาความผิดพลาดมิให้เกิดขึ้นอีก ความมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันในอนาคตอย่างสงบและสันติสุข โดยการจัดกิจกรรมเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่า การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ระดับประถมศึกษา ให้สอดแทรกเรื่องจริยธรรม ปลูกฝังความมีคุณธรรม และปลูกฝังสำนึกของความเป็นนักประวัติศาสตร์ให้นักเรียน ความเป็นนักประวัติศาสตร์รุ่นเยาว์ของนักเรียน คือการเรียนประวัติศาสตร์ ได้มีส่วนทำให้นักเรียนเป็นนักวิเคราะห์วิจารณ์ สามารถสังเกตความแตกต่างของสิ่งที่ศึกษาบนพื้นฐานของกาลและสถานที่

มานิจ ชุมสาย (ม.ป.ป) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายโดยสรุปดังนี้

1. ให้มีความรักชาติ
2. ให้รู้จักและเข้าใจเหตุผลหน้าที่ที่ตนพึงมีต่อชาติ
3. ให้รู้จักมรดกจากบรรพบุรุษซึ่งได้มีตกทอดมาถึงตน และรักษาไว้ให้คงทนถาวรต่อไป
4. ให้มีความเข้าใจในเรื่องชาติที่ตนเองอยู่ อยู่ที่ตนนอน
5. ให้รู้จักขอบคุณต่อผู้นำในด้านต่าง ๆ ของชาติ และผู้สร้างความเจริญให้แก่ชาติในแง่ต่าง ๆ ที่ทำให้ชาติของเราน่าอยู่ และสะดวกสบายถึงเพียงนี้
6. ปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจอันถูกต้องในเรื่องสัญชาติ โดยจะต้องรู้จักคุณงามความดีของบุคคลทั่วไปในประวัติศาสตร์
7. อบรมในแง่ศีลธรรม ให้บังเกิดความเสียสละ ความอดทน ความเพียร การบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อเป็นเยี่ยงอย่างจงใจให้ตนเดินไปสู่ทางที่ดี
8. อบรมให้มีเหตุผล เข้าใจเหตุผล มีความคิด รู้จักตัดสินใจ เพราะประวัติศาสตร์เต็มไปด้วยเหตุการณ์อันเป็นผลของความนึกคิดและการกระทำของบุคคลที่แล้วมา
9. อบรมในแง่สังคม ในฐานะที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม อบรมในหน้าที่สังคม หน้าที่พลเมือง
10. อบรมความเข้าใจทั่ว ๆ ไปในการอ่านข่าว ในการฟังข่าวคราว ข้อความหนังสือ ตำรับตำราทั่วไป ย่อมมีสิ่งที่เกี่ยวข้องไปถึงอดีตถึงชนชาติอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจเพราะเข้าใจถึงต้นเรื่องหรือเบื้องหลังของเหตุการณ์นั้น ๆ
11. เป็นการเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความนึกคิด เกี่ยวกับจารีตประเพณี
12. มุ่งเน้นให้เกิดความคิดคำนึง เพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นเหตุการณ์ที่ได้มีขึ้นจริงและตัวตนก็มีจริง
13. เป็นการเตรียมตนเพื่อชีวิตอันแท้จริง เพราะได้เข้าใจเบื้องหลังของเหตุการณ์ ได้ใช้ความคิดสรุปโดยทั่ว ๆ ไป ว่าอะไรเป็นมาอย่างไร เพราะเหตุใด อะไรเป็นไปได้ อะไรเป็นไปไม่ได้

สุภาพรณ พวงจันเพชร (2536) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ควรมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1.ด้านทักษะ

- 1) สอนให้รู้จักการคิดอย่างเป็นกระบวนการ และรู้จักใช้วิจารณ์ญาณ
- 2) สอนให้รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาเรื่องราวที่เกิดขึ้น
- 3) สอนให้รับความจริง ทุกอย่างล้วนเป็นอนิจจัง มีความเจริญสูงสุด และความเสื่อมสลายไปได้ตามกาลเวลา

2.ด้านทัศนคติ

- 1) ให้มีความรักชาติ จากเรื่องราวในประวัติศาสตร์
- 2) รู้จักรักษามรดกที่บรรพบุรุษได้สร้าง และสะสมไว้ด้วยความยากลำบาก
- 3) รู้จักประวัติความเป็นมาและลักษณะภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมของชาติ
- 4) สำนึกในบุญคุณต่อผู้ทำประโยชน์และผู้สละชีพเพื่อชาติ
- 5) ปลุกฝังความภาคภูมิใจอันถูกต้องในเรื่องสัญชาติ ไม่ดูถูกชาติ หรือบรรพบุรุษของตน
- 6) ให้รู้จักเสียสละอดทน ความขยันหมั่นเพียร การบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความกล้าหาญเสียสละ ฯลฯ
- 7) ฝึกอบรมให้รู้จักใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

ลาวีส์ (Lavisse อ้างถึงในเฉลิม มลิลลา, 2533) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไว้ว่า ให้นักเรียนเข้าใจในอารยธรรมต่าง ๆ ของโลก ให้มีความรู้เกี่ยวกับการตั้งตัวและความเจริญของชาติบ้านเกิดเมืองนอน แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลที่โลกมีเกี่ยวข้องกับชาติของตนและความเกี่ยวข้องระหว่างชาติของตนกับโลก สอนให้มีปฏิริยาอันถูกต้องต่อชนชาติต่างๆ สอนให้มีความคิดกว้างขวางขึ้น และให้เกิดความเข้าใจใช่แต่เพียงสภาพการณ์ปัจจุบันของชาติและของโลก แต่ให้เข้าใจหน้าที่ของตนเองที่จำจะต้องมีต่อชาติของตนด้วย นั่นคือจุดมุ่งหมายของการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียน

จากจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์สรุปได้ว่า ควรเน้นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการเรียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และนำเอาข้อมูลเหล่านั้น มาเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และตัดสินใจ เพื่อหลีกเลี่ยง หรือแก้ไขปัญหาความผิดพลาดไม่ให้เกิดขึ้นอีก

4. ขั้นตีความและสังเคราะห์ (data interpretation and synthesis) เป็นขั้นที่นำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริง ในรูปของแนวคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ (concepts) เป็นเรื่อง ๆ ซึ่งจะกระทำได้โดยการนำหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงมาพิจารณา อธิบาย วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุปผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็น concept ของการเรียนรู้

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล (presentation) เป็นขั้นของการนำเสนอความรู้และแนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วต่อผู้อื่น อาจกระทำได้โดยการบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา การเขียนบทความ การทำรายงานและอื่น ๆ ซึ่งความสำคัญอยู่ที่ผู้นำเสนอจะต้องใช้ความสามารถในการร่างโครงเรื่อง และแนวการเขียนอย่างรัดกุม เพื่อให้น่าสนใจ มีคุณค่า มีความต่อเนื่องและเข้าใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง ให้ติดตามการนำเสนอ ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ขั้นสุดท้าย ครบตามกระบวนการ ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งถ้าผู้เรียนและผู้สอนได้มีการวางแผนและกระทำอย่างถูกวิธีทุกขั้นตอนและครบตามกระบวนการ ก็จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นกระบวนการที่อธิบายถึงปัญหาโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อที่จะอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการทางประวัติศาสตร์มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวมหลักฐาน ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ขั้นตีความและสังเคราะห์ และขั้นนำเสนอข้อมูล

3.4 เทคนิคและกลวิธีการสอนประวัติศาสตร์

เทคนิคและกลวิธีที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแม่บทในการสอนประวัติศาสตร์ได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น ได้มีผู้ร่นำเสนอเทคนิคและกลวิธีที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

เฉลิม มลิลลา (2533) ได้นำเสนอ เทคนิคการสอนแบบสาธิต เทคนิคการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ และเทคนิคการสอนแบบActive History ไว้ ดังนี้

1. เทคนิคการสอนแบบสาธิต (Demonstration)

การสอนแบบสาธิต หมายถึง การที่ครูหรือกลุ่มผู้ให้การสาธิตเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยอาศัยการแสดงด้วยของจริงประกอบคำอธิบายเป็นสื่อ วิธีการนี้ใช้ได้ผลมากในการเรียนการสอน

วิชาประวัติศาสตร์ในชั้นของการรวบรวมหลักของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้สอนอาจใช้การสาธิตในห้องสมุดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “ กระบวนการค้นคว้า ” เริ่มตั้งแต่การนำบรรณานุกรมไปสำรวจกับบัตรรายการ บัตรผู้แต่ง การอ่านคำอธิบาย การแยกหมวดหมู่หนังสือ การเรียงลำดับหนังสือหมวดวิชาประวัติศาสตร์ การค้นหนังสือตามบรรณานุกรม การค้นหาเรื่องที่ต้องการ การคัดลอกข้อความ เพื่อนำไปจัดหมวดหมู่และลำดับเรื่องเพื่อการวิเคราะห์และประเมินค่า ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีกว่าการอธิบายเฉย ๆ ของผู้สอน

2.เทคนิคการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามที่สมมติขึ้น หรือนำมาจากชีวิตจริงของบุคคลในเนื้อหาประวัติศาสตร์ ในการแสดงผู้แสดงจะไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้บทเรียน หรือแม้แต่การสร้างคำถามคำตอบล่วงหน้า คำโครงเรื่องและอื่น ๆ ผู้แสดงจะต้องใช้ไหวพริบคิดเรื่องขึ้นในขณะที่กำลังแสดง และจะต้องแสดงให้ดูสมจริงมากที่สุด ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการสอนแบบนี้ เพราะการแสดงได้สมจริงก็เท่ากับ ผู้แสดงมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับพฤติกรรม และทัศนคติของบุคคลที่กำลังสวมบทบาทอยู่ หลังจากนั้นครูและเพื่อนนักเรียนซึ่งเป็นผู้ดูก็จะอภิปรายข้อคิดเห็น และให้คะแนนในแบบประเมินผล

3.เทคนิคการสอนแบบ Active History

วิธีการสอนประวัติศาสตร์แบบ Active History หมายถึง วิธีใด ๆ ก็ตามที่จะช่วยให้เด็กกระตือรือร้นอยากเรียน และช่วยให้เด็กเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ลึกซึ้งขึ้น วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้พอจะจัดเป็นข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1.Pictorial Work ให้เด็กเขียนภาพแสดงความคิดและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ แยกเป็นข้อย่อย ๆ ได้ดังนี้

1.1)mosaic การแสดงภาพโมเสค แสดงได้ด้วยการใช้วัสดุหลายอย่าง เช่น ตัดกระดาษแล้วนำมาปะติดปะต่อกันให้เป็นภาพ หรืออาจใช้กระจกสี หิน หรือสิ่งอื่น ๆ ได้อีก

1.2)friexes เป็นการแสดงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ด้วยภาพเขียน ได้ภาพอาจมี footnote บรรยายภาพ

1.3)model การใช้ model ช่วยสอน อาจจะต้องมีการเตรียมตัว เตรียมอุปกรณ์และเตรียมห้องเรียน เช่น สอนเรื่องวัดในสมัยต่างๆ ของไทยก็ใช้รูปวัดจำลองในสมัยต่าง ๆ

2.Work Card ให้นักเรียนทำบัตรคำทางประวัติศาสตร์

3.Written Work โดยการให้นักเรียนเขียนรายงานแบบ note และเขียนเป็น essay

4.Illustration นำภาพและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์มาแสดงแล้วสอน

5.Drama โดยครูนำบทสนทนามาให้ให้นักเรียนแสดงหรืออ่านในชั้น อาจจะให้เด็กเขียนขึ้นเอง

ทิตนา เขมมณี (2544) ได้นำเสนอ เทคนิคการสอนโดยการไปทัศนศึกษา เทคนิคการสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม และเทคนิคการสอนโดยใช้การแสดงละคร ไว้ดังนี้

1.เทคนิคการสอนโดยการไปทัศนศึกษา (Field Trip)

การสอนโดยการไปทัศนศึกษา เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนและเดินทางไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้นตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษามา การสอนโดยการไปทัศนศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียน ได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง ได้ใช้แหล่งชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้นและต่อการเรียนรู้

2. เทคนิคการสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม (Small Group Discussion)

การสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4 – 8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น และประสบการณ์กันในประเด็นที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม การสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนกว้างขึ้น การจัดกลุ่มอภิปรายมีหลายแบบ ได้แก่ การจัดกลุ่มอภิปรายแบบกันเอง การจัดกลุ่มอภิปรายแบบฟิลลิป 66 การจัดกลุ่มอภิปรายแบบซินดิเคต การจัดกลุ่มอภิปรายแบบระดมสมอง และการจัดกลุ่มอภิปรายแบบปุจฉาวิสัชนา เป็นต้น

3.เทคนิคการสอนโดยใช้การแสดงละคร (Acting or Dramatization)

การสอนโดยใช้การแสดงละคร เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการให้ผู้เรียนแสดงละคร ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมา และสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้นำเสนอ ยุทธวิธีการเรียนการสอน ที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งการเรียนการสอน กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล ได้แก่ การระดมสมอง กรณีศึกษา การเรียนแบบร่วมมือ การโต้วาที การจัดประสบการณ์นอกสถานที่ การเขียนบรรยาย การจัดระบบความคิดด้วยกราฟฟิก การอ่านร่วมกันในกลุ่ม การสัมภาษณ์ และการเขียนอนุทิน

1.การระดมสมอง เป็นการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มย่อย และการเรียนร่วมกันทั้งชั้น ผู้เรียนได้อภิปรายและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ วิธีการนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้แสดงพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่ การนำความรู้มาใช้ในการศึกษาเรื่องที่เรียน และตรวจสอบความเข้าใจของตนที่ยังไม่ถูกต้องได้อีกด้วย

2.กรณีศึกษา เป็นการอ่านเรื่องสั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้ผู้เรียนได้สร้างข้อสมมติฐาน กรณีศึกษายังทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การคาดคะเนอนาคตด้วย

3.การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้วยกันในกลุ่มย่อย และที่สมาชิกมีความสามารถต่าง ๆ กันมาร่วมกันทำงาน ครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียน ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้รู้ เป็นแหล่งความรู้ให้กันและกัน การเรียนแบบร่วมมือมีหลายวิธีการ เช่น

3.1Jigsaw เป็นวิธีการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนเสมือนเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เพื่อนในกลุ่มส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กันและกัน

3.2Numbered Heads Together ให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานที่จะตอบคำถาม ที่ครูกำหนดให้ เมื่อครูมอบหมายให้หมายเลขใดหมายเลขหนึ่งเป็นผู้ตอบ ผู้เรียนคนนั้นก็ต้องตอบตามคำตอบที่ได้ จากการที่ทุกคนในกลุ่มมาร่วมกันหาคำตอบแล้ว ยังเป็นวิธีการที่ส่งเสริมบรรยากาศการแข่งขันบนพื้นฐานของการร่วมมือกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนในสิ่งที่เรียน และได้พัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ

3.3Think – Pair - Share ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ศึกษาเรื่องหรือหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งตามลำพังแต่ละคนก่อน หลังจากนั้นจึงจับคู่อภิปรายในสิ่งที่แต่ละคนได้ศึกษามาแล้วนั้น เมื่อได้รับฟังความคิดเห็นกันได้ทบทวนกันแล้ว ก็จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตนร่วมกันในชั้นด้วย วิธีการนี้มีประโยชน์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจในแนวคิดที่เป็นของตนเอง

4.การโต้วาที วิธีการนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเชื่อมโยงในสิ่งที่ศึกษาค้นคว้าเข้าด้วยกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มาสนับสนุนความคิดเห็นของตน และใช้ทักษะทางภาษาเพื่อสื่อสารจุดใจผู้อื่น

5.การจัดประสบการณ์นอกสถานที่ เป็นการให้ผู้เรียนได้สังเกตและได้รับประสบการณ์ตรงในชีวิตจริง โดยให้สังคมเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของผู้เรียน ทั้งผู้เรียนและครูได้ฝึกการวางแผนล่วงหน้าก่อนที่จะรับประสบการณ์เหล่านั้น

6. การเขียนบรรยาย เป็นการฝึกทักษะการเขียน ต้องการให้ผู้เรียนได้คิดประเด็นคำถามต่างๆรวบรวมความรู้แล้วนำมาถ่ายทอดด้วยการเขียนให้ผู้อื่นได้เข้าใจความคิดเห็นของตน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ และเขียนถ่ายทอดออกมา

7. การจัดระบบความคิดด้วยกราฟฟิก ทักษะการเขียนและอ่านกราฟฟิก เป็นกิจกรรมที่สำคัญ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ในวิชาสังคมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิ แผนผัง แผนภาพ ตาราง กราฟ แผนที่ความคิดต่างๆ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความคิดผ่านการใช้กราฟฟิกเหล่านี้

8. การอ่านร่วมกันในกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน ในขณะที่ทำงานกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ด้วยการอภิปราย ชักถามร่วมกันกับเพื่อน

9. การสัมภาษณ์ กิจกรรมการสัมภาษณ์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถาม เพื่อเตรียมการสัมภาษณ์ รู้จักการตีความข้อมูลที่ได้จากกาสัมภาษณ์ และรายงานผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กิจกรรมการสัมภาษณ์ ยังทำให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์ความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างชุมชน ครอบครัว และโรงเรียนอีกด้วย

10. การเขียนอนุทิน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิด ความรู้สึกอย่างเสรี ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงในสิ่งที่เรียนกับความสนใจ และประสบการณ์ของเขา

นอกจากนี้ยังมีวิธีการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ และวิธีสตอรีเทลลิ่ง ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยได้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2542) และ Livo และ Rietz (1986) ได้นำเสนอ ไว้ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึง วิธีสตอรีไลน์ ว่า เป็นวิธีที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลัก เป็นตัวนำไปสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชา เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

Livo และ Rietz (1986) ได้กล่าวถึง วิธีสตอรีเทลลิ่ง ไว้ว่า เป็นวิธีที่ใช้การเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ให้เข้าถึงจิตใจของผู้ฟัง สร้างบรรยากาศให้ผู้ฟังมีความรู้สึกร่วม ชาบซึ้ง และจินตนาการภาพร่วมไปกับเหตุการณ์ที่ฟัง องค์ประกอบสำคัญของการสอนโดยวิธีสตอรีเทลลิ่ง คือ มีเรื่องราวที่เกิดขึ้น (Story) มีผู้เล่าที่จะถ่ายทอดเรื่องราว (Teller) หรือนำเสนอเหตุการณ์ ให้ผู้ฟัง

(Audience) สร้างจินตนาการจากเรื่องราวที่ได้รับการถ่ายทอด และสร้างความดึงดูดใจ (Enchantment) เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ที่ฟังและเข้าถึงจิตใจ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ

4. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อจะได้วัดและประเมินผลในพฤติกรรมเหล่านั้นอย่างถูกต้อง และจากการศึกษาของนักการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย (ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ , 2541) และในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ “หน่วยชาติไทย” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ ทักษะการวิเคราะห์ และเจตคติต่อความรักชาติ

4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักเรียนสามารถที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ โดยหลาย ๆ รูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 อ้างถึงในสมสุข ศรีสุก, 2542) ได้ระบุถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใดๆที่จะต้องอาศัยทักษะ หรือมีฉะนั้นก็ต้องอาศัยความรู้รอบรู้ในวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ

Good (1973) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการสะสมความรู้ความสามารถในการเรียนทุกด้านเข้าไว้ด้วยกัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2537 อ้างถึงใน ธาวิณี วิทยานิวรรตน์, 2542) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการสอนหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแสดงออกมา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ภพ เลหาไพบูลย์ (2537 อ้างถึงในธำริณี วิทยานิพนธ์, 2542)ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ จากที่ไม่เคยกระทำได้หรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้

สุวิทย์ หิรัญยกานนท์ และคณะ (2540 อ้างถึงในสมสุข ศรีสุก , 2542) ให้ความหมายของคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จที่ได้รับจากความรู้ความสามารถ หรือทักษะ หรือหมายถึงผลของการเรียนการสอนหรือผลงานที่เด็กได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนนั้น ๆ ก็ได้

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการเรียนการสอนที่รวมถึงความรู้ ความสามารถในการเรียนเข้าใจด้วยกัน และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ จึงหมายถึง ผลของการเรียนการสอนที่รวมถึงความรู้ ความสามารถอันเกิดจากการเรียนการสอนประวัติศาสตร์หน่วยชาติไทย และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

4.2 ทักษะการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ เป็นทักษะทางปัญญาในระดับที่สูงขึ้นไปกว่าความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์จะเน้นที่ความสามารถในการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ และพยายามมองหว่าส่วนประกอบที่แยกย่อยมีความสัมพันธ์และจัดรวมกันอย่างไร (นาคยา ภัทรแสงไทย, 2525) ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้องค์ประกอบของการวิเคราะห์ ไว้ ดังนี้

Bloom (1957 อ้างถึงใน ปราบธนา เกษน้อย, 2540) ได้แบ่งองค์ประกอบ การวิเคราะห์ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1.การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานั้นสามารถแยกเป็นส่วนย่อยได้ ข้อความบางข้อความอาจเป็นความจริง บางข้อความเป็นค่านิยม และบางข้อความเป็นความคิดของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1ความสามารถในการค้นหาประเด็นต่าง ๆ ในข้อมูล
- 1.2การแยกแยะความจริงออกจากสมมติฐาน
- 1.3ความสามารถในการแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลอื่น ๆ
- 1.4ความสามารถในการบอกถึงสิ่งจูงใจ และการพิจารณาพฤติกรรมของบุคคล

และของกลุ่ม

- 1.5ความสามารถในการแยกแยะข้อสรุปจากข้อปลีกย่อย

2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้อ่านจะต้องมีทักษะในการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหลัก ๆ ได้ ทั้งความสัมพันธ์ของสมมติฐานและความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุป และยังรวมถึงความสัมพันธ์ในชนิดของหลักฐานที่นำมาแสดงด้วย ในการวิเคราะห์สามารถแยกได้ ดังนี้

- 2.1ความเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิดในบทความและข้อความต่าง ๆ
- 2.2ความสามารถในการระลึกได้ว่ามีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับบทความนั้น
- 2.3ความสามารถในการแยกความจริง หรือสมมติฐานที่เป็นใจความสำคัญหรือข้อโต้แย้งที่นำมาสนับสนุนข้อสมมติฐานได้
- 2.4ความสามารถในการตรวจสอบสมมติฐานที่ได้มา
- 2.5ความสามารถในการแบ่งแยกความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลจากความสัมพันธ์อื่น ๆ
- 2.6ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ขัดแย้งแยกสิ่งที่ตรง/ไม่ตรงกับข้อมูลได้
- 2.7ความสามารถในการสืบหาความจริงของข้อมูล
- 2.8ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และแยกรายละเอียดที่สำคัญและไม่สำคัญได้

3.การวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและหลักการ ในการวิเคราะห์นี้จะต้องวิเคราะห์แนวคิด จุดประสงค์ และมโนทัศน์ ในการวิเคราะห์หลักการ สามารถแยกได้ ดังนี้

- 3.1ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อความและความหมายขององค์ประกอบต่าง ๆ
- 3.2ความสามารถในการวิเคราะห์รูปแบบในการเขียน
- 3.3ความสามารถในการวิเคราะห์จุดประสงค์ของผู้เขียน ความเห็นของผู้เขียน หรือลักษณะของการคิด ความรู้สึกที่มีในงาน
- 3.4ความสามารถในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้เขียนในด้านต่าง ๆ
- 3.5ความสามารถในการวิเคราะห์เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ
- 3.6ความสามารถในการรู้แ่งคิด และทัศนคติของผู้เขียน

Clark (1970 อ้างถึงใน ปรารภนา เกษน้อย, 2540) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ เป็นการแยกส่วนต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับส่วนนั้นๆว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร การวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ ความสามารถในการสรุป และการแยกแยะข้อมูล
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสามารถในการตรวจสอบว่าข้อมูล มีความสอดคล้องกันหรือไม่
3. การวิเคราะห์หลักการ ได้แก่ การวิเคราะห์ได้ว่าผู้เขียนต้องการสื่อสารถึงสิ่งใด

Lorbour (1995 อ้างถึงใน ปรารภนา เกษน้อย , 2540) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ว่า เป็น ความสามารถทางปัญญา ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อย
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์หลักการทั้งหมด เป็นการดูความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความคิดเห็น

บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวถึงการวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะ เรื่องราวใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นประกอบกันอยู่เช่นไร แต่ละอันคืออะไร มีความ เกี่ยวพันกันอย่างไร อันใดสำคัญมากน้อย ซึ่งพฤติกรรมนี้สามารถจำแนกเป็นองค์ประกอบ คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นความสามารถในการหาส่วนประกอบที่สำคัญ ของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นการแยกแยะหาหัวใจของเรื่อง
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วน ต่าง ๆ
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักการของความสัมพันธ์ ของส่วนสำคัญในเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ว่า สัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด

สรุปได้ว่า ทักษะการวิเคราะห์ เป็นความสามารถทางปัญญาในระดับที่สูงกว่าความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ

4.3 เจตคติต่อความรักชาติ

ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาแล้ว ยังต้องให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกและลักษณะนิสัยที่ดี เพื่อเป็นการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมต่าง ๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียน ทั้งนี้ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล(อ้างถึงในเกดสินี พลบูรณ์, 2542) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายและลักษณะของเจตคติไว้ ดังนี้

Good (1973) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือถอยหนี หรือต่อต้านเหตุการณ์ บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

Hothersall (1985 อ้างถึงใน ปัทมา ศรชว , 2540) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติคือการเรียนรู้ แนวโน้มในการที่จะตอบสนองต่อบุคคล วัตถุ หรือ สถานการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งการตอบสนองทางบวก หรือ ทางลบ

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ คือ ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2538) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังจากมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าขึ้นไปทางใดทางหนึ่งหรือในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบสิ่งนั้น สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ ลักษณะดังกล่าวเรียกว่าเจตคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่งแสดงออกในทางที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ เรียกว่าเจตคติทางลบ

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติ คือ ความรู้สึก ความพร้อมที่จะเกิดจากการมีประสบการณ์หรือการเรียนรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว พร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นได้ทั้งการตอบสนองในทางบวกหรือในทางลบ

ดังนั้น เจตคติต่อความรักชาติ จึงหมายถึง ความรู้สึก ความพร้อมที่นักเรียนจะแสดง พฤติกรรมหรือความคิดเห็น อันเกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ออกมาในทางบวกหรือทางลบ ที่มีต่อความรักชาติ ความเสียสละ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การดำรงชีวิตแบบไทย การเห็นคุณค่าความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันอนุรักษ์มรดกของชาติ

5.ผลของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์โดยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า มีผู้นำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปใช้ในการเรียนการสอนวิชา ประวัติศาสตร์และมีผลต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อวิชา ประวัติศาสตร์

Lehman (1997) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Constructivist Inquiry for the Study of History : Learning from Small – Group Discussions in an American Studies Classroom โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 11 การศึกษานี้ได้ทำการทดลองใช้กับวิชาประวัติศาสตร์ โดยยึดรูปแบบการเรียนการสอน Constructivist Inquiry คือให้นักเรียนได้สืบค้นหรือค้นหาข้อมูลซึ่งเน้น การสรรค์ สร้างความรู้ ดำเนินการสอนด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนและให้ข้อคำถาม นักเรียนจะทำการสืบค้นหรือค้นหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ด้วยตนเอง และนำมาอภิปรายกันในกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่า การเรียนในรูปแบบนี้เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากกว่าการเรียนแบบเดิม ๆ คือการท่องจำ และพบว่า เป็นวิธีการเรียนรู้ทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ประวัติศาสตร์

Morris (1997) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Ancient History Social Instruction Through Drama for Seventh Grade Students : A Royal Education (World History) โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 7 การศึกษานี้ได้ทำการทดลองใช้กับเนื้อหาประวัติศาสตร์โลก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการเรียนวิชาสังคมโดยใช้การแสดงละครให้อะไรกับนักเรียนบ้าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มและสังเกตด้วยตัวเอง พบว่า การเรียนโดยใช้การแสดงละครนั้น นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น มีการศึกษาเนื้อหาที่ลึก มีการวางแผน และร่วมกันเขียนบท สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับความคิดเข้าด้วยกันและทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

วรรณมาศ กลั่นแก้ว (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาโดยการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนด้วยวิธีบรรยาย ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2523 ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีบรรยายไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการอภิปรายและ แสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล มากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีบรรยาย และสัมฤทธิ์ ผลทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการ สอนด้วยวิธีบรรยาย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชัยพร วงศ์วรรณ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2520 โรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ใช้ บทเรียนโมดูลกับกลุ่มที่ได้รับการสอนปกติ ไม่แตกต่างกัน และเนื่องจากบทเรียนโมดูลมีข้อดีหลาย ประการ เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง นักเรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมการเรียน จึงทำให้นักเรียนกลุ่มที่ใช้บทเรียนโมดูลมีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอน ปกติ

อภิรักษ์ จันทร์เขต (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 เรื่อง " ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรี " ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชน อำเภอชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการ สอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง คะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยชุดการสอนแตกต่างกัน และความ คิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ชุดการสอนอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

วรรณิ รัตนเลิศ (2535) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของกลวิธีการอ่านที่มีต่อความจำ เนื้อเรื่องประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีการอ่านโดยการอ่านซ้ำและจดบันทึกมีความจำเนื้อเรื่องประวัติ-

ศาสตร์ สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีการอ่านโดยการใช่วิธี SQ 3R และสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีการอ่านโดยการโยงสัมพันธ์แบบผูกเรื่องตามลำดับ ส่วนนักเรียนกลุ่มที่ใช้กลวิธีการอ่านโดยการใช่วิธี SQ 3 R มีความจำเนื้อเรื่องประวัติศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

โดยสรุปจากการศึกษาผลของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์โดยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่มีผู้นำมาวิจัย พบว่า การใช้วิธีการสอนด้วยวิธีการอภิปรายกลุ่มย่อย การใช้การแสดงละคร การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ การใช้บทเรียนโมดูล การใช้ชุดการสอน การใช้กลวิธีการอ่านโดยการอ่านซ้ำ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น มีความจำเนื้อเรื่อง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มากขึ้น และยังช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาประวัติศาสตร์อีกด้วย

6.ผลของการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามแนวคิดหลักของโมเดลชิปปาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ความสามารถในการวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักของโมเดลชิปปา พบว่า มีผู้นำการเรียนการสอนตามแนวคิดหลักของโมเดลชิปปาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียน

ไพจิตร สะดวกการ (2538) ได้ทำการศึกษาถึงผลการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ปานกลางที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์สูงกว่านักเรียนระดับเดียวกันที่ได้รับการสอนตามปกติ และนักเรียนระดับผลการเรียนคณิตศาสตร์สูง กลาง ต่ำ ที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มีความสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนระดับเดียวกัน

สิริชนม์ ปิ่นน้อย (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้เกมคณิตศาสตร์ในการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ

สุกัญญา กัตัญญ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

DeVrie , Haney, and Morgan (1991 อ้างถึงใน ภายา แสงเพชร , 2542) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทครูที่มีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็กวัยอนุบาล โดยการเปรียบเทียบบทบาทครูจาก 3 รูปแบบการสอน คือ DISTAR , Constructivist และ Eclectic พบว่า ครูที่มาจากรูปแบบการสอนแบบ Constructivist มีระดับจริยธรรมทางสังคมในด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันและด้านการให้และรับประสบการณ์ร่วมกันสูงถึงระดับ 2 และ 3 คือครูสามารถแสดงออกถึงความร่วมมือ มีมิตรภาพ อบอุ่น สนับสนุนการเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก

โดยสรุป จากการศึกษาที่เกี่ยวกับแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ที่มีผู้นำมาวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่ใช้แนวการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์จะแสดงออกถึงความมีมิตรภาพที่อบอุ่น มีการสนับสนุนการเรียนรู้ และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และมีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมให้กับนักเรียนอีกด้วย

นอกจากการนำแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดหลักของโมเดลชิปปา มาใช้ในการเรียนการสอนและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ และการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน ดังผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือก็เป็นอีกหนึ่งแนวคิดหลักของโมเดลชิปปาที่ได้มีผู้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการวิเคราะห์ และความสามารถในการอ่าน

ชุมศรี เรข (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

หลังการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนการเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเรียนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น ยังทำให้นักเรียนมีความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมโดยเฉพาะคำศัพท์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

มาลี นรสิงห์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเขียนกับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมการเขียน วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจระหว่างกลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเขียนกับกลุ่มที่ไม่ใช้กิจกรรมการเขียนและเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และความสามารถในการอ่านในกลุ่มเดียวกันแตกต่างกัน

ปรารธนา เกษน้อย (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ

Dennis, and Gittier (1994 อ้างถึงใน ปัทมา ศรชว, 2540) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนแบบร่วมมือ กับการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับวิทยาลัยที่เรียนวิชาเลขคณิตและพีชคณิตในชั้นเรียนแบบพัฒนาการผลการทดลองพบว่า ไม่มีความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพีชคณิตของทั้ง 2 กลุ่ม แต่พบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเลขคณิตของทั้ง 2 กลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนแบบร่วมมือ มีอิทธิพลเหนือกว่าการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในส่วนกับเพศหญิงพบว่า นักศึกษาหญิงที่เรียนแบบร่วมมือได้คะแนนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

โดยสรุป จากการศึกษาที่เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีผู้นำมาศึกษาวิจัย พบว่า มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ในวิชาต่าง ๆ และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ความสามารถในการ

อ่านเพื่อความเข้าใจในภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ นอกจากนั้นแล้วยังมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการวิเคราะห์ และมีเจตคติต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

นอกจากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ และการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นอีกแนวคิดหลักของโมเดลชิปปา ดังงานวิจัยของ จุฑารัตน์ วิบูลผล (2539) และอนุชา เงินแพทย์ (2534)

จุฑารัตน์ วิบูลผล (2539) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ผ่านขั้นต่ำ และมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

อนุชา เงินแพทย์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการถ่ายโอนการเรียนรู้ระหว่างการเรียนเทเบิลเทนนิสที่มีต่อการเรียนเทนนิส กับการเรียนแบดมินตันที่มีต่อการเรียนเทนนิส ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้หลักการเทนนิสของกลุ่มที่เรียนเทเบิลเทนนิสก่อนการเรียนเทนนิสกับกลุ่มที่เรียนแบดมินตันก่อนการเรียนเทนนิส ภายหลังจากฝึกไม่แตกต่างกัน และการถ่ายโอนการเรียนรู้ทักษะเทนนิสของกลุ่มที่เรียนเทเบิลเทนนิสก่อนการเรียนเทนนิสกับกลุ่มที่เรียนแบดมินตันก่อนการเรียนเทนนิส ภายหลังจากฝึกแตกต่างกัน

โดยสรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ พบว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้มีผลต่อการเรียนรู้ทางด้านทักษะ แต่ไม่มีผลต่อการเรียนทางด้านหลักการ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนการสอนตามแนวคิดของโมเดลชิปปา สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้ในหลายวิชา และยังเหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทุกระดับด้วย เพราะนอกจากจะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ และมีความสามารถในการวิเคราะห์สูงขึ้นแล้วยังมีผลต่อเจตคติที่ดีต่อการเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูที่ใช้แนวการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ จะแสดงออกถึงความมีมิตรภาพที่อบอุ่น มีการสนับสนุนการเรียนรู้ และยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และมีผลต่อการพัฒนาในระดับจริยธรรมทางสังคมให้กับนักเรียนอีกด้วย

วิชาประวัติศาสตร์มีคุณค่ามากมายสำหรับการศึกษาค้นคว้าความรู้ เป็นรากฐานทำให้เกิดทัศนคติ ค่านิยมที่ดีและถูกต้องในการดำรงชีวิต การสอนประวัติศาสตร์จึงควรวางรากฐานตั้งแต่ในระดับประถม และต้องยึดหลักให้เด็กรู้จักคิด วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้มากและเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาที่ว่า หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับนักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ดังนั้น การสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชิปปาเพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการสอน จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการศึกษายุคปัจจุบัน เนื่องจากการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน